

bus propter naturæ quidem bona creatis, sed propter vitia supplicio destinatis, iniquitatem, quam rectissime veritas improbat, damnare novit ipse, non facere. Sicut enim voluntati ejus tribuitur humana natura, nullo dubitante laudanda; sic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recusante damnanda. Quæ voluntas hominis aut hæreditarium vitium transmisit in posteros, quos in se habuit cum peccaret; aut acquisivit etiam cætera vitia, cum in se ipso unusquisque perditæ viveret. Sed neque ab illo quod originaliter trahitur, neque ab his quæ unusquisque in vita propria vel non intelligendo vel nolendo intelligere, mala congregat, vel etiam instructus ex Lege, additamento prævaricationis exaggerat, quisquam liberatur et justificatur, nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspiratione fidei et timoris Dei, impartito salubriter orationis affectu et effectu, donec sanet omnes languores nostros, et redimat de corruptione vitam nostram, et coronet nos in miseratione et misericordia⁴.

XXXI. Verum isti, qui personarum acceptorem fieri existimant Deum, si in una eademque causa super alios veniat misericordia ejus, super alios vero maneat ira ejus, nempe totas vires argumentationis humanæ in parvulis perdunt. Nam ut interim taceam quod non est præter parvulos, quamlibet materno utero recentissimos, ea poena, de qua loquens Apostolus ait, « Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem²; » unde non liberat nisi unus ille, de quo idem ait, « Per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitæ³: » ut ergo hoc interim omittam, et hoc solum de parvulis dicam, quod ipsi quoque auctoritate evange-

⁴ Psal. cii, 3. — ² Rom. v, 18. — ³ Ibid.

lica territi, vel potius Christianorum populorum concordissima fidei conspiratione perfracti, sine ulla recusatione concedunt, quod nullus parvulus, nisi renatus ex aqua et Spiritu, intrat in regnum cœlorum: quam quæso allaturi sunt causam, quod alius sic gubernatur ut baptizatus hinc exeat, alius infidelium manibus traditus, vel etiam fidelium prius quam ab eis baptizandus offeratur, expirat? An hoc fato vel fortunæ daturi sunt? Non opinor eos in tantam dementiam prorupturos, quantumcumque nomen christianum tenere cupientes.

XXXII. Cur ergo in regnum cœlorum, non accepto regenerationis lavacro, parvulus nullus intrabit? Numquidnam ipse sibi parentes infideles vel negligentes de quibus nasceretur, elegit? Quid dicam de inopinatis, et repentinis innumerabilibus mortibus, quibus sæpe etiam religiosorum Christianorum præveniuntur et baptismo præripiuntur infantes, cum e contrario sacrilegorum et inimicorum Christi aliquo modo in Christianorum manus venientes, ex hac vita non sine Sacramento regenerationis emigrent? Quid hinc dicturi sunt, qui ut gratia dari possit, nonnulla præcedere merita humana contendunt, ne sit personarum acceptor Deus? Quæ tandem hinc merita præcesserunt? Si eorundem cogitaveris parvulorum, nulla sunt propria, utrisque est illa massa communis. Si parentum attenderis, bona sunt illa quorum filii repentinis mortibus sine Christi baptismate perierunt: mala vero illa quorum filii per Christianorum aliquam potestatem ad Sacramenta Ecclesiæ pervenerunt. Et tamen providentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt¹, sine cujus voluntate non cadit passer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec ulla iniquitate corrumpitur, ut renascantur ad hæ-

¹ Matth. x, 30.

reditatem coelestem, non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, et nonnullis consulit etiam parvulis impiorum? Iste infans de fidelibus conjugatis ortus, lætitia parentum susceptus, matris vel nutricis somnolentia suffocatus fit extorris et expers fidei suorum: ille infans de sacrilego stupro nascitur, crudeli timore matris exponitur, alienorum misericordi pietate colligitur, eorum christiana sollicitudine baptizatur, fit æterni consors et particeps regni. Ista cogitent, ista considerent, hinc audeant dicere Deum vel acceptorem in sua gratia personarum, vel remuneratorem præcedentium meritorum.

XXXIII. Nam et si conabuntur majoris ætatis aliqua merita suspicari sen bona seu mala, quid de istis infantibus dicent, quorum nec iste sibi ullis propriis meritis malis potuit acquirere violentiam suffocantis, nec bonis ille diligentiam baptizantis? Nimie vanitatis et cæcitatibus sunt, si etiam his consideratis nondum dignantur exclamare nobiscum, « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! Quam inscrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus¹. » Non itaque misericordiæ gratiæ Dei pertinacissima adversentur insania. Sinant filium hominis in qualibet ætate quærere, et salvum facere quod perierat². Nec de inscrutabilibus judiciis ejus audeant judicare, cur in una eademque causa super alium veniat misericordia ejus, super alium maneat ira ejus.

XXXIV. Qui enim sunt isti qui respondeant Deo, quandoquidem ille Rebeckæ habenti geminos ex uno concubitu Isaac patris nostri, cum illi nondum nati nihil egissent boni vel mali, ut secundum electionem propositum ejus maneret, electionem scilicet gratiæ, non debiti, electionem qua eligendos facit ipse, non invenit; non ex operibus, sed ex vocante dicit, minori servitutum esse

¹ Rom. xi, 33. — ² Luc. xix, 10. — ³ Rom. ix, 10.

majorem. In quam sententiam beatus Apostolus etiam testimonium Prophetæ longe posterioris assumpsit; « Jacob dilexi, Esaü autem odio habui¹: » ut intelligeretur hoc apertum postea per Prophetam, quod antequam illi nascerentur, erat in Dei prædestinatione per gratiam. Quid enim diligebat in Jacob antequam natus fecisset aliquid boni, nisi gratuitum misericordiæ suæ donum? Et quid oderat in Esaü antequam natus fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum? Nam neque in illo diligeret justitiam, quam nullam ille fecerat; neque in isto odisset naturam, quam bonam ipse fecerat.

XXXV. Mirum est autem cum his coarctantur angustiis, in quanta se abrupta præcipitent metuentes retia veritatis. « Ideo, inquit, nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera prævidebat. » Quis istum acutissimum sensum defuisse Apostolo non mireretur? Hoc quippe ille non vidit, quando sibi velut adversantis objecta quæstione, non id potius tam breve, tam apertum, tam (sicut isti putant) verum absolutumque respondit. Cum enim rem stupendam proposuisset, quomodo de nondum natis nec aliquid agentibus boni aut mali recte dici potuerit, quod unum Deus dilexerit, alium odio habuerit, ipsa sibi objecta quæstione motum exprimens auditoris, « Quid ergo dicemus, inquit? Numquid iniquitas apud Deum? absit². » Hic ergo erat locus, ut diceret quod isti sentiunt; « Futura enim Deus opera prævidebat, quando minori majorem servitutum esse dicebat. » non autem hoc Apostolus dicit, sed potius ne quisquam de suorum operum audeat meritis gloriari, ad Dei gratiam et gloriam commendandam voluit valere quod dixit. Cum enim dixisset, « Absit ut sit iniquitas » apud Deum; » tanquam ei diceremus, Unde hoc os-

¹ Malach, i, 2, 3. — ² Rom. ix, 14.

tendis, cum asseras non ex operibus, sed ex vocante dictum esse, « Major serviet minori. Moysi enim dicit, » inquit: Miserebor cui misertus ero, et misericordiam » præstabo cui misericors fuero. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. » Ubi nunc merita, ubi opera vel præterita, vel futura tanquam liberi arbitrii viribus adimpleta vel adimplenda? Nonne apertam prætulit Apostolus de gratuitæ gratiæ, hoc est, veræ gratiæ commendatione sententiam? Nonne stultam fecit Deus hæreticorum sapientiam?

XXXVI. Quid autem agebatur, ut hoc Apostolus diceret, ut eorum geminorum commemoraret exemplum? Quid persuadere moliebatur? quid inculcare cupiebat? Nempe hoc quod ipsorum oppugnat amentia, quod superbi non capiunt, quod sapere nolunt, « Qui ignorant Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiæ » Dei non sunt subjecti¹. » De ipsa quippe gratia satis agebat Apostolus, et ideo promissionis filios commendabat. Quod enim promittit Deus, non facit nisi Deus. Habet namque aliquid rationis et veritatis, ut homo promittat, et faciat: ut autem homo facere dicat quod promiserit Deus superbæ impietatis est reprobis sensus.

XXXVII. Commendans ergo filios promissionis, hoc primum significatum ostendit, per Isaac filium Abraham. Evidentius namque opus Dei apparet in eo, quem non genuit usitatus ordo naturæ de sterilibus visceribus et senectute confectis, ut in filiis Dei, qui futuri prænuntiabantur, hoc esset signum divini operis, non humani. « In Isaac, inquit, vocabitur tibi semen; hoc est, non » qui filii carnis, ii filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semen. Promissionis enim verbum hoc est: » Ad hoc tempus veniam, et erit Saræ filius. Non solum

¹ Rom. x, 3.

» autem, inquit, sed et Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patris nostri¹: » quo pertinuit ut adderet, « Ex uno concubitu, » nisi ut non solum de suis, neque de parentum meritis aliorum, sed ne de ipsius quidem unius patris, mutata forte in melius voluntate gloriaretur Jacob dicens, ideo se a Creatore dilectum, quia pater ejus, quando eum seminavit, melioribus laudabilior moribus fuit: « Ex uno, inquit, concubitu: » unum tunc ad eos seminandos meritum patris, unum ad concipiendos meritum matris. Quia etsi mater eos donec pareret visceribus portavit inclusos, et forte voluntates affectionesque variavit, non uni sed ambobus utique variavit, quos pariter ventre portavit.

XXXVIII. Intentio igitur intuenda est Apostoli, quomodo propter gratiam commendandam nolit eum de quo dictum est, « Jacob dilexi, » nisi in Domino gloriari: ut cum ex eodem patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid egissent boni aut mali, alterum Deus diligit, odit alterum, intelligat Jacob ex illa massa originalis iniquitatis, ubi fratrem suum, cum quo habuit communem causam, videt per justitiam meruisse damnari, non nisi per gratiam se potuisse discerni. Nondum enim nascentibus, nec agentibus bonum aut malum, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus sed ex vocante dictum est ei, « Major serviet » minori. »

XXXIX. Electionem autem gratiæ nullis fieri operum præcedentibus meritis, alio loco apertissime idem Apostolus ostendens, « Sic ergo, inquit, et in hoc tempore » reliquiæ secundum electionem gratiæ salvæ factæ sunt. » Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia » jam non est gratia². » Secundum hanc ergo gratiam,

¹ Rom. ix, 7. — ² Id. xi, 5.

etiam propheticum testimonium consequenter assumens, « Sicut scriptum est, inquit, Jacob dilexi, Esaü autem » odio habui: » et continuo, « Quid ergo dicemus, inquit, Numquid iniquitas est apud Deum? absit¹. » Sed quare, « Absit? » An propter opera quæ future præsciebat amborum? Imo et hoc absit. « Moysi enim dicit, » Miserebor cui misertus ero, et misericordiam præstabo » cui misericors fuero. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei². » Atque ut in vasis, quæ perfecta sunt in perditionem, quæ damnatæ debita est massæ, agnoscant vasa ex eadem massa in honorem facta quid eis misericordia divina largita sit; « Dicit enim, inquit, Scriptura ad Pharaonem, quia ad hoc te excitavi, » ut ostendam in te potentiam meam, et ut glorificetur » nomen meum in universa terra³. » Denique ad utrumque concludit: « Ergo cuius vult miseretur, et quem vult » obdurat: » hoc facit apud quem non est iniquitas. Miseretur itaque gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.

XL. Sed dicat adhuc vel superbi infidelis elatio, vel puniti damnabilis excusatio: « Quid adhuc conqueritur? » Nam voluntati ejus quis resistit? » Dicat et audiat quod convenit homini; « O homo tu quis es, qui respondeas » Deo⁴? » et cætera de quibus jam quantum potui satis ac sæpe disserui. Audiat hæc, et non contemnat. Quod si contempserit, etiam ut contemneret, se inveniatur obduratum. Si autem non contempserit, etiam ut non contemneret, se credat adjutum; sed obduratum debito, adjutum gratia.

XLI. Neque enim si duorum de Isaac patriarcha geminorum, quod quidem jam ostendimus quanta cæcitate

¹ Rom. ix, 13 — ² Exod. xxxiii, 19. — ³ Rom. ix, 17, et Exod. ix, 16. — ⁴ Rom. ix, 19.

dicatur, futura prævidit Deus opera, qui vixerunt atque senuerunt, et propterea Jacob dilexit, Esaü autem odio habuit, ideo moriturorum etiam parvulorum potest quisquam dicere, ut huic ad percipiendum baptismum non consulat, illi autem consulat, Deum futura opera eorum prævidere. Quomodo enim futura dicuntur, quæ nulla erunt?

XLII. « Sed Deus, inquit, in eis quos hinc aufert, prævidet, quemadmodum victurus easet quisque si viveret: et ideo quem nequiter novit fuisse victurum, sine baptismo facit emori, sic in eo puniens opera mala, non quæ fecit, sed quæ facturus fuit. » Si ergo divinitus etiam quæ commissa non sunt, mala opera puniuntur: primo attendant quam falso polliceantur in damnationem parvulos non ituros, qui sine baptismo moriuntur, qui propterea non baptizantur, quia male victuri erant, si viverent: propter ipsam quippe malam vitam procul dubio damnabuntur, si etiam mala quæ fuerant futura danmnanantur. Deinde si eis ad percipiendum baptismatis consulitur Sacramentum, quos novit Deus si viverent bene fuisse victuros, cur non omnes tenentur in vita, quam bonis operibus ornaturi sunt? Cur etiam eorum qui baptizantur quidam diu viventes pessime vivunt, et usque ad apostasiam aliquando perveniunt? Cur ipsum primum conjugium peccatorum, quos utique noverat Deus peccaturos non de paradiso ante projecit, ne ibi committerent quod tam sancto loco esset indignum, si juste peccata etiam nondum commissa puniuntur? Quid denique præstatur ei, qui rapitur, ne malitia mutet intellectum ejus¹, et ne fictio decipiat animam ejus, si juste etiam illa puniuntur, quæ licet non fecerit, fuerat tamen vivendo facturus? Postremo cur non ad percipiendum

¹ Sap. iv, 1.

dum regenerationis lavacrum, ei magis consulitur morituro, qui male fuerat victurus si viveret, ut ei peccata quæ fuerat commissurus, remittantur in baptismo? Quis enim est tam vecors, qui ea neget per baptismum posse dimitti, quæ sine baptismo dicit posse puniri?

XLIII. Sed disputando adversus eos, qui usquequaque convicti etiam non commissorum peccatorum Deum persuadere moliuntur ultorem, verendum est ne nos in eos ista fingere existimemur; illi autem nullo modo tam hebetes esse credantur, ut hæc vel sentiant, vel cuiquam persuadere conentur: verumtamen nisi eos hæc dicere audissem, refellenda esse non arbitrarer. Circumstipantur enim et divinarum auctoritate lectionum, et antiquitus tradito et retento firmo Ecclesiæ ritu in baptismo parvulorum, ubi apertissime demonstrantur infantes, et cum exorcizantur et cum ei se per eos, a quibus gestantur, renuntiare respondent, a diaboli dominatione liberari; et non inveniunt qua exeant, pergunt in præcipitem stultitiam, dum nolunt mutare sententiam.

XLIV. Illud sane sibi videntur acutissime dicere, « Quomodo peccatum transit in filios fidelium, quod in parentibus non dubitamus dimissum esse per baptismum? » Quasi propterea possit non habere generatio carnalis, quod sola tollit regeneratio spiritalis. Aut vero in baptismo concupiscentiæ carnis infirmitas continuo sanetur, sicut continuo reatus ejus aboletur, sed gratia renascendi, non conditione nascendi¹. Unde quisquis per hanc concupiscentiam, etiam de renato nascitur, sine dubitatione oberit nato, nisi et ipse similiter renascatur. Verum quidquid est in hac quæstione difficultatis, ita in agro Christi non impedit operarios ejus, quominus ab eis in remissionem peccatorum baptizentur infantes, sive

¹ Vide de Gen. ad Litteram, lib. x, cap. 13.

de fidelibus nati sint, sicut agricolas non impedit, quominus ab eis inserendi cura in oleas convertantur oleastri, sive de oleastris sive de oleis oriantur. Nam et hoc, si ut respondeat, rustico proponatur, quæ causa sit ut cum aliud sit olea, aliud oleaster, non tamen nisi oleaster de semine utroque nascatur, non omittit inserendi operationem, etiamsi non possit istam solvere quæstionem. Alioquin dum ex olivæ semine exorta virgulta non aliud quam oleas esse existimat, efficit desidia vanitatis, ut totus ille ager amara sterilitate sylvescat.

XLV. Nam illud quod excogitaverunt cum veritatis pondere premerentur, quia fidelis Dominus in verbis suis, et propterea ejus Ecclesia nullo modo fallaciter parvulos in remissionem peccatorum baptizat, sed ut fide agatur quod agitur, utique fit quod dicitur: quod ergo excogitaverunt cum hæc eos apertissima moles veritatis urgeret, quis non Christianus irrideat quamlibet versutissimum cernat? Dicunt enim: « Veraciter quidem respondere parvulos per ora gestantium, in remissionem se credere peccatorum; non tamen quia sibi remittantur, sed quia credant quod in Ecclesia vel in baptismo remittantur, in quibus inveniuntur, non in quibus nulla sunt. Ac per hoc nolunt eos ita baptizari in remissionem peccatorum tanquam in eis fiat ipsa remissio, quos contendunt nullum habere peccatum: sed quoniam licet sine peccato, in eo tamen baptismo baptizantur, quo fit in quibusque peccatoribus remissio peccatorum. »

XLVI. Fieri quidem potest ut hæc versipellis astutia subtilius et acutius ex otio refellatur: verumtamen secundum istam suam calliditatem non inveniunt quid ad hoc respondeant, quod exorcizantur, et exsufflantur infantes; hoc enim procul dubio fallaciter fit, si diabolus eis non dominatur. Si autem dominatur, et ideo non fal-

laciter exorcizantur et exsufflantur, per quid dominatur nisi per peccatum princeps utique peccatorum? Proinde si jam erubescunt nec audent dicere hæc in Ecclesia mendaciter geri, fateantur, quod perierat, etiam in parvulis quæri. Neque enim nisi propter peccatum perierat, quod nisi per gratiam non potest quæri, non potest inveniri. Sed Deo gratias, quod saltem cum argumentantur contra remissionem peccatorum, ne fieri credatur in parvulis, jam tamen quamvis per corda et ora majorum credere parvulos confitentur. Sicut ergo audiunt Dominum dicentem: « Qui non renatus fuerit ex aqua et Spiritu » sancto, non introibit in regnum cœlorum¹, » propter quod eos baptizandos esse concedunt; sic audiant eundem Dominum dicentem: « Qui non crediderit, condemnabitur²: » quia sicut eos renasci per ministerium baptizantium, ita etiam credere per corda et ora confitentium confitentur. Audeant ergo dicere quod a justo Deo innocens condemnabitur, si nullo vinculo peccati originalis innectitur.

XLVII. Si sermo iste prolixus est et onerosus occupationibus tuis, da veniam; quia ut hæc ad te scriberem, et occupatus litteris tuis indicibus erga nos benevolentiae tuæ tecum ista colloquerer, etiam ego vim feci interrumpendis occupationibus meis. Si qua illos alia excogitare adversus fidem catholicam scieritis, et quæcumque adversus eos, ne dominici gregis infirma devastent, vos quoque fideli et plane pastoralis dilectione disseritis, nota facite nobis. Hæreticorum quippe inquietudine, ut Scripturas vigilantius perscrutemur, unde, ne ovili Christi noceant, eis possit occurri, tanquam de somno ignaviae nostræ excitatur industria: ita per multiplicem gratiam Salvatoris, etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus

¹ Joan. III, 5. — ² Marc. XVI, 16.

convertit in adiutorium, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum¹. Semper in Deo vivas memor nostri, frater charissime.

EPISTOLA CXCIV².

Domino sancto ac beatissimo Papæ AUGUSTINO, HIERONYMUS.

Hieronymus Augustino, gratulans illi, quod hæreticorum omnium meruerit odium; quod quidem gaudet sibi cum illo esse commune.

« OMNI quidem tempore beatitudinem tuam eo quo decet honore veneratus sum; et habitantem in te dilexi Dominum Salvatorem: sed nunc, si fieri potest, cumulo aliquid addimus et plena complemus, ut absque tui nominis mentione ne unam quidem horam præterire patiamur; qui contra flantes ventos ardore fidei perstitisti, maluistique, quantum in te fuit, solus liberari de Sodomis, quam cum pereuntibus commorari. Scit quid dicam prudentia tua. Macte virtute, in orbe celebraris: Catholici te conditorem antiquæ rursus fidei venerantur, atque suspiciunt; et quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur: et me pari persequuntur odio: ut quos gladiis nequeunt, voto interficiant. Incolumem, et mei memorem te Christi Domini clementia tueatur, domine venerande, et beatissime papa. »

¹ Rom. VIII, 28. — ² Alias XXV. quæ autem 195 erat, nunc in Appendice est 16. Benedict. — Scripta forte an. 418.

EPISTOLA CXCVI¹.

Domino beatissimo fratri et coëpiscopo ASELICO AUGUSTINUS
in Domino salutem.

*Augustinus Asellico episcopo, docens quæ sit utilitas Mo-
saicæ legis, quam Judæorum more observare non licet
Christianis. Hos enim vere esse Israëlitas juxta sen-
sum spiritalem: attamen istud nomen vulgo ipsis
imponendum non esse. Pelagianos obiter notat in
damnabilem Judaïsmum incidisse.*

I. LITTERAS sanctitatis tuæ, quas ad venerabilem Se-
nem¹ Donatianum de cavendi Judaïsmi disceptatione
misisti, ad me ipse dignatus est mittere, atque ut eis res-
ponderem, petendo vehementius imperavit; quem veritus
contemnere, ut possum Domino adjuvante respondeo,
gratum existimans etiam charitati tuæ, quod ad te scri-
bendo, illi jubenti, quem pro suis meritis ambo venera-
mur, obtemperare non renui.

II. Christianos, maxime ex gentibus venientes, judai-
zare non oportere, Paulus apostolus docet, ubi ait:
« Dixi Petro coram omnibus: Si tu, cum sis Judæus,
» gentiliter et non judaïce vivis, quemadmodum gentes
» cogis judaizare? » Et secutus adjunxit: « Nos natura
» Judæi, et non ex gentibus peccatores; scientes autem
» quoniam non justificatur homo ex operibus Legis, nisi
» per fidem Jesu Christi, et nos in Jesu Christo credidi-

¹ Alias cc. quæ autem 196 erat, nunc in Appendice est 15 Benedict. —
Scripta exeunte an. 418. — ² Primatem Bizacænæ provinciæ.

» mus ut justificemur per fidem Christi, et non ex operi-
» bus Legis: quoniam ex operibus Legis non justificabi-
» tur omnis caro¹. »

III. Non solum autem illa opera Legis, quæ sunt in
veteribus sacramentis, et nunc revelato Testamento Novo
non observantur a Christianis, sicuti est circumcisio præ-
putii, et sabbati carnalis vacatio, et a quibusdam escis
abstinentia, et pecorum in sacrificiis immolatio, et neo-
menia, et azymum, et cætera hujusmodi; verumetiam
illud quod in Lege dictum est: « Non concupisces², »
(Quod utique ex Christianis nullus ambigit esse dicen-
dum) non justificat hominem nisi per fidem Jesu
Christi et gratiam Dei per Jesum Christum Dominum
nostrum. Idem ipse quippe dicit Apostolus: « Quid ergo
» dicemus? Lex peccatum est? absit. Sed peccatum non
» cognovi, nisi per Legem. Nam concupiscentiam nes-
» ciebam, nisi Lex diceret: Non concupisces. Occasione
» autem accepta, peccatum per mandatum operatum est
» in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim pecca-
» tum mortuum est. Ego autem vivebam aliquando sine
» Lege. Adveniente autem mandato peccatum revixit.
» Ego autem mortuus sum, et inventum est mihi man-
» datum quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Pecca-
» tum enim occasione accepta per mandatum fefellit me,
» et per illud occidit. Itaque Lex quidem sancta, et man-
» datum sanctum et justum et bonum. Quod ergo bonum
» est, mihi factum est mors? absit. Sed peccatum ut
» appareat peccatum, per bonum mihi operatum est
» mortem, ut fiat supra modum peccatum peccans per
» mandatum. Scimus enim quia Lex spiritualis est; ego
» autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Quod
» enim operor, ignoro; non enim quod volo hoc ago, sed

¹ Galat. II, 14. — ² Exod. XX, 17.

» quod odi illud facio. Si autem quod nolo hoc facio,
» consentio Legi, quoniam bona est¹. »

IV. Videmus itaque in his apostolicis verbis Legem non solum non esse peccatum, sed etiam esse sanctam, et mandatum sanctum et justum et bonum, quo dictum est: « Non concupisces. » Sed peccatum per bonum fallit, et per illud occidit eos, qui cum sint carnales, putant suis viribus Legem spiritalem se posse complere; et per hoc fiunt non solum peccatores, quod essent, etiamsi Legem non accepissent, sed etiam prævaricatores, quod non essent nisi Legem accepissent. Sic enim alio loco dicit: « Ubi lex non est, nec prævaricatio. Lex ergo subintravit, sicut alibi ipse testatur, ut abundaret delictum. » Ubi autem abundavit delictum, superabundavit et gratia². »

V. Hæc est igitur utilitas Legis, quia ostendit hominem sibi ipsi, ut sciat infirmitatem suam, et videat quemadmodum per prohibitionem augeatur potius carnalis concupiscentia quam sanetur. Appetuntur enim ardentius quæ vetantur, dum id quod spiritualiter jubetur carnalis observare compellitur. Ut autem sit spiritalis, qui Legem impleat spiritalem, non fit ipsa Lege, sed gratia; hoc est, non imperio, sed beneficio; non jubente littera, sed juvante Spiritu. Incipit autem homo secundum gratiam in interiori homine renovari, ut mente agat quod amat, nec carni consentiat agenti quod odit, id est, non ut omnino non concupiscat, sed ut post concupiscentias suas non eat. Quod quidem tam magnum est, ut si omni modo fieret, et quamvis insint, dum sumus in corpore mortis hujus, desideria peccati, si nulli eorum tamen adhiberemus assensum, non esset unde diceremus Patri nostro qui est in cœlis: « Dimitte nobis debita

¹ Rom. vii, 7, et seqq. — ² Rom. iv, 15, et v, 20.

» nostra⁴. » Nec tamen ideo tales jam essemus, quales erimus cum mortale hoc induerit immortalitatem. Tunc enim non solum nulli desiderio peccati obediemus, sed nulla erunt desideria talia, quibus non obedire jubeamur.

VI. Nunc ergo ubi dicitur: « Jam non ego operor illud, » sed id quod in me habitat peccatum², » de concupiscentia carnis dicitur, quæ operatur in nobis motus suos, etiam quando eis non obedimus, dum non regnat peccatum in nostro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus, nec exhibemus membra nostra arma iniquitatis peccato: in qua justitia nondum consummata perseveranter proficientes, ad ejus consummationem quandoque veniemus, ubi peccati concupiscentia non cohibenda atque frenanda, sed nulla sit. Hoc enim Lex posuit dicendo: « Non concupisces³, » non quod hic valeamus, sed ad quod proficiendo tendamus. Verum hoc fit non Lege quæ hoc imperat, sed fide quæ hoc impetrat; non littera qua jubetur, sed Spiritu quo donatur: non ergo meritis operantis hominis, sed largientis gratia Salvatoris. Utilitas itaque Legis est, ut hominem de sua infirmitate convincat, et gratiæ medicinam quæ in Christo est, implorare compellat. « Omnis enim qui invocaverit nomen » Domini, salvus erit⁴. Quomodo ergo invocabunt, in » quem non crediderunt? quomodo credent, quem non » audierunt⁵? » Unde paulo post dicit: « Igitur fides ex » auditu, auditus autem per verbum Christi⁶. »

VII. Quæ cum ita sint, qui se Israëlitas esse carnaliter gaudent, et præter gratiam Christi, in Lege gloriantur, ii sunt de quibus item Apostolus ait, « Quod ignorantur Dei justitiam, et suam volentes constituere,

¹ Math. vi, 12. — ² Rom. vii, 17. — ³ Ibid. 7. — ⁴ Joël. ii, 32. — ⁵ Act. ii, 21. — ⁶ Rom. x, 17.